

Je to sonet? – pracovní list

Podzim

Zamlklý podzim padl do zahrad
piana hrají Schumanna a Liszta
a to je konec dozajista
A to je konec? Možná. Snad.

Loučím se loučím napořád
podzim na zlatém dvouplošníku přistál
melancholik... Ne. Realista.
Tedy žít znovu. A v nic nedoufat.

Létají z nebe unavené listy
jen zítřek dosud nepopsaný, čistý...
mlhavá touha mává z balustrád.

A v davu města potkat není koho
vlaštovky, leťte vzhůru za oblohou
V náručí prázdné podzim pad

(Z Dílny časopisu pro čtenáře a literaturu HOST)

Úloha č. 1

Báseň je strofickým útvarem – sonetem. Zopakujte si základní rysy zvoleného útvaru. V průběhu celé analýzy dále zkoumejte, zdali byl tento útvar zvolen úmyslně a jak naplňuje (nenaplňuje) a dotváří (nedotváří) téma básně. Nezapomeňte přitom na pravidlo hermeneutického kruhu – nelze interpretovat celek bez ohledu na části a části bez ohledu na celek.

Úloha č. 2

Jaké očekávání (vzhledem k tématu) u čtenáře vzbuzuje název básně? Je naplněno? (K této otázce se vraťte až po celé analýze textu.)

Úloha č. 3

Prozkoumejte motivickou výstavbu první strofy. Co se dovídáme o nástupu podzimu? Jak s ním souvisí hudba Schumannova a Lisztova? Na který z pěti lidských smyslů je v této strofě kladen důraz? („Smyslovost“ analyzujte také u všech dalších strof.)

Úloha č. 4

Prozkoumejte motivickou výstavbu druhé strofy. Které motivy ji spojují se strofou první? Který jazykový prvek obě strofy naopak odlišuje?

Úloha č. 5

Prozkoumejte motivickou výstavbu třetí strofy. Co ji spojuje s předchozími strofami? Upřesňuje tato strofa čtenářovo povědomí o prostoru, v němž se pohybuje lyrický subjekt básně?

Úloha č. 6

Prozkoumejte motivickou výstavbu čtvrté strofy. Co ji spojuje s předchozími strofami? Obsahuje v sobě nějaké sdělení důležité pro pochopení smyslu celé básně? V jakém vztahu je příroda a člověk?

Úloha č. 7

Nyní posuďte, zdali zvolený tvar básně konvenuje (nekonvenuje) s jejím tematickým zpracováním, a odůvodněte, proč tomu tak je. Ke kterému literárnímu směru „fin de siècle“ by bylo možno báseň přiřadit? Doložte.

Úloha č. 8

Jaký kompoziční princip v básni dominuje? Lze vysledovat souvislost mezi ním a zvoleným útvarem?

Úloha č. 9

Rozeberte rýmové schéma všech čtyř strof. Odpovídá znakům sonetu? Povšimněte si „nedokonalosti“ jedné rýmové dvojice ve 2. strofě a jedné rýmové dvojice ve 4. strofě. Čím je možné tuto „nedokonalost“ vysvětlit?

Úloha č. 10

Analyzujte metrum básně. Shoduje se s požadavky kladenými na sonet?

Úloha č. 11

Působivost básně zvyšuje i specifická práce se slovy (s jejich uskupením a významy) – mluvíme o tzv. tropech a figurách. Analyzujte tuto práci (vyhledejte tropy a figury) a přemýšlejte, k čemu slouží.

Pozornost věnujte i hláskové instrumentaci.